

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	11520 - Literatura i Territori / 1
Titulació	Màster U. de Llengua i Literatura Catalanes: C. A. C. del Pat. Immat.
Crèdits	3
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Gabriel Ensenyat Pujol gabriel.ensenyat@uib.es	10:00	13:00	Dimarts	04/09/2018	31/05/2019	CB-19 / Edifici Ramon Llull

Contextualització

Durant les darreres dècades els estudis literaris i culturals, des d'una perspectiva interdisciplinària, han insistit en la importància del factor espai -l'espacialitat- per a la comprensió del funcionament de la cultura com a construcció social a través del discurs. L'assignatura "Literatura i Territori" es proposa, en un primer moment, incorporar les aportacions teòriques i metodològiques d'aquests nous plantejaments i, a partir d'aquesta realitat, pretén posar en relació la producció literària amb l'espai en què es desenvolupa o al qual fa referència. Aquest espai fa referència a la literatura produïda a Mallorca, bàsicament la catalana, però amb una orientació que inclou la producció literària en altres territoris dels Països Catalans i en altres llengües, bàsicament l'espanyol, l'anglès i el francès. Tot plegat es realitzarà a través de 4 nivells d'anàlisi:

1. Desenvolupament de les bases teòriques d'aquesta directriu d'estudi de la literatura: l'espacialitat com a construcció sociocognitiva.
2. A través d'explicar l'obra d'un autor (ja sigui la totalitat o una obra concreta) amb el territori referit a l'autor i/o la seva obra.
3. Interrelacionant la vida i l'obra de l'autor, a partir dels espais relatius a la seva trajectòria vital.
4. Partint d'un territori determinat i veure'n la incidència que ha tengut a l'hora de la creació literària.

El punt 1 té un caràcter teòric, mentre que la resta de l'assignatura té un caràcter marcadament pràctic, que s'estructurarà a través d'un seguit d'itineraris literarioculturals referits a la matèria tractada. En aquest sentit, el professor, d'una banda, proposarà diversos itineraris fixos i, de l'altra, presentarà una altra proposta (àmplia) de possibles itineraris, entre els quals els alumnes n'han de seleccionar dos, que han de consensuar entre ells. Tot plegat es desenvolupa seguint uns criteris definits.

L'assignatura es realitzarà al llarg del segon semestre. Els alumnes han de conèixer els autors i les obres més significatives relatius a les rutes que es duran a terme. En conseqüència, la matèria té una relació estreta amb altres assignatures de caràcter literari del pla d'estudis del present màster, així com en la formació en matèria d'història de la llengua i de la cultura catalanes que se suposa que posseeix l'alumne. Alhora també planteja el foment d'una directriu interdisciplinària en el tractament de l'espai (aspectes geogràfics, històrics, antropològics i sociològics).

Guia docent

La incidència d'aquesta assignatura en el futur professional de l'estudiant resta absolutament vinculada al seu context formatiu i laboral, amb un èmfasi especial en l'ensenyament o en activitats de promoció cultural. Pel que fa a l'ensenyament, els itineraris realitzats i altres que es puguin proposar poden servir de base per a la realització d'activitats semblants en la pràctica escolar a nivell d'ESO i batxillerat, convenientment adequats al nivell i a les necessitats del curs en què es duguin a terme. Quant a la utilitat de la matèria en relació amb activitats de promoció cultural, la qüestió resulta òbvia.

Requisits

En general, es pressuposa la competència bàsica dels alumnes en les matèries cursades al llarg de la llicenciatura o el grau, especialment aquelles que tenen una relació més directa amb el programa de l'assignatura. Al marge d'aquest marc conceptual genèric, es detallen a continuació alguns requisits essencials i recomanables.

Essencials

Per cursar aquesta assignatura els alumnes hauran de tenir competència en llengua catalana, en les quatre habilitats comunicatives: entendre, parlar, llegir i escriure.

Recomanables

Per cursar l'assignatura cal que els alumnes estiguin predisposats a moure's a través del territori, ja que una gran part del que entenem per docència es durà a terme fora de l'aula, en espais oberts i que requeriran d'un mínim esforç de caminar. Aquest esforç, en cap cas, no serà un impediment per a aquelles persones no acostumades a aquesta activitat física o, simplement, que no els agradi caminar. Cap de les rutes que es duguin a terme no passarà del nivell 1 propi de la categorització habitual de l'excursionisme (p. e. categorització GEM) i sovint el nivell serà inferior o, simplement, no categoritzable. En altres ocasions, la ruta tindrà un caràcter urbà.

Pel que fa al desenvolupament de l'assignatura, l'assistència a classe i a les rutes és imprescindible (en cap cas no pot ésser inferior al 80 per cent de les hores lectives). També ho és la lectura prèvia dels textos proposats en relació amb una activitat.

Competències

Específiques

- * Que els estudiants coneguin i prenguin consciència de la diversitat i la complexitat del patrimoni immaterial referit a la llengua i la literatura catalanes. .
- * Que els estudiants sàpiguin analitzar textos literaris i no literaris, considerats com elements del patrimoni immaterial. .

Genèriques

- * Que els estudiants puguin desenvolupar treballs d'iniciació a la investigació en el camp de la filologia catalana. .
- * Que els estudiants adquireixin la capacitat per cercar, analitzar i interrelacionar coneixements procedents dels diversos camps del saber relacionats amb la llengua i la literatura catalanes, enteses com a patrimoni immaterial. .

Guia docent

- * Que els estudiants amplïïn els seus coneixements relatius en múltiples aspectes de la llengua i la literatura catalanes analitzades des de la perspectiva del patrimoni cultural immaterial. .
- * Que els estudiants adquireixin la capacitat d'analitzar la realitat cultural i lingüística i d'aplicar a la pràctica els coneixements teòrics sobre l'estudi del patrimoni immaterial, així com que sàpiguen dissenyar i coordinar activitats culturals referents a la llengua i literatura catalanes. .

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. Fonamentació teòrica. Gèneres literaris: narrativa, poesia, teatre, assaig i llibres de viatge.
 - 1.1. Aspectes metodològics.
 - 1.2. Viatgers i llibres de viatge relatius a les Illes Balears.
2. Itineraris
 - 2.1. Itinerari 1. Ruta medieval.
Proposta:
Ruta lul·liana (a concretar).
Ruta de la conquesta: Sant Elm-Santa Ponça i voltants.
 - 2.2. Itinerari 2. La Faula
Fornalutx-Soller.
 - 2.3. Itinerari 3. La visita de Carles I a la ciutat de Mallorca (1541).
Palma.
 - 2.4. Itinerari 4: Baltasar Porcel.
Andratx.
 - 2.5. Itinerari 5: Ruta literària sobre un autor contemporani (a determinar).
Proposta:
Bearn, a la recerca de la geografia literària de Llorenç Villalonga (Binissalem-Orient-Bunyola).
Pollença i Formentor, nius poètics de Miquel Costa i Llobera.
Llucmajor: els paisatges literaris de Maria Antònia Salvà.
Sant Llorenç des Cardassar: la literatura punyent de Salvador Galmés.
Santanyí: colrats de poesia amb Blai Bonet.
Artà i el pare Ginard.
Alaró i Joan Rosselló de Son Fortesa.
Itinerari literari per Campanet de la mà de Llorenç Riber.
Ruta literària de Miquel Ferrà, el poeta compromès.
Itinerari de Josep Maria Llompart.

Guia docent

2.6. Itinerari 6: Ruta literària referida a un territori (a determinar)

Proposta:

Tramuntana central (I): Valldemossa-Deià.

Tramuntana central (II): Sóller i Fornalutx.

Tramuntana oriental: Esporles-Banyalbufar-Andratx.

Tramuntana occidental: Escorca-Pollença.

El Raiguer de Mallorca: Binissalem-Inca-Alcúdia i voltants.

El Pla de Mallorca: Sencelles-Sineu-Petra i voltants.

La muntanya de Randa literària.

Llevant (I): Manacor-Felanitx.

Llevant (II): Artà-Capdepera-Son Servera-Sant Llorenç.

Migjorn: Santanyi-Campos.

Parc de Mondragó (Santanyi): Bali Bonet i Josep Maria Llompart.

Palma literària.

Metodologia docent

S'exposarà el contingut teòric a través de classes presencials i es duran a terme diverses rutes pràctiques. Les rutes que es proposen són 6: 2 referides a l'època medieval (una del les quals l'alumne ja pot haver realitzat durant el grau; en aquest cas li serà convalidada), una altra relativa a l'època moderna i 3 referides a literatura contemporània (una sobre Baltasar Porcel i les altres dues pendents de concretar amb els alumnes, d'acord amb les preferències que tinguin). En relació amb aquestes dues últimes, el professor en proposarà un ventall i els alumnes decidiran quines dues prefereixen fer. Una serà sobre un autor o autora concrets i l'altra farà referència a un territori determinat que hagi generat literatura. Per a la realització de totes caldrà una feina prèvia de preparació per part del professor i dels alumnes, exposada a classe.

Activitats de treball presencial (0,72 crèdits, 18 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Oferir eines per a la realització dels itineraris	Grup gran (G)	Preparació de l'activitat.	3
Seminaris i tallers	Debat	Grup mitjà 2 (X)	Lectura i comentari en grup sobre l'aspecte "Literatura i identitat".	2
Classes pràctiques	Itineraris	Grup gran (G)	Realització dels itineraris proposats	10
Classes pràctiques	Exposició	Grup gran (G)	Exposició d'una lectura referida a un llibre de viatge.	3

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants

Guia docent

si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula Digital.

Activitats de treball no presencial (2,28 crèdits, 57 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Treball	Treball de final de curs	35
Estudi i treball autònom individual o en grup	Itineraris	Preparació de les activitats.	22

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

De cara a l'avaluació es tendran en compte les següents tasques:

1. Assistència mínima a un 80% de totes les activitats relatives a l'assignatura (classes teòriques i rutes pràctiques), amb una actitud que demostrï interès envers la matèria. Aquest criteri es reflectirà en el 10% de la nota.
2. Preparació (amb bibliografia) d'un debat a classe sobre la qüestió d'espai i identitat (10%).
3. Preparació d'un treball, exposat a classe, relatiu als llibres de viatge (20% de la nota).
4. Preparació de les rutes i exposició individual a classe (10% de la nota).
5. Elaboració d'una ruta pròpia, diferent de les proposades i dutes a terme, o d'un treball teòric relatiu a la matèria tractada al tema 1 del programa (50% de la nota).

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Guia docent

Debat

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	Lectura i comentari en grup sobre l'aspecte "Literatura i identitat".
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 10% amb qualificació mínima 5	

Itineraris

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (recuperable)
Descripció	Realització dels itineraris proposats
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 15% amb qualificació mínima 5	

Exposició

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (recuperable)
Descripció	Exposició d'una lectura referida a un llibre de viatge.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 10% amb qualificació mínima 5	

Treball

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Treball de final de curs
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 40% amb qualificació mínima 5	

Itineraris

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Proves orals (no recuperable)
Descripció	Preparació de les activitats.
Criteris d'avaluació	
Percentatge de la qualificació final: 25% amb qualificació mínima 5	

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia bàsica té un caràcter introductori general sobre la matèria, mentre que la complementària fa referència a les activitats que els alumnes han de preparar i exposar a classe, així com a les rutes que es duran a terme; a més afegim un altre apartat relatiu als altres territoris dels Països Catalans. La bibliografia

Guia docent

necessària per a preparar la ruta o el treball que cada alumne ha de presentar a final de curs, s'oferirà de manera individualitzada en funció de la ruta o el treball escollit per l'alumne.

Bibliografia bàsica

1. BOU, Enric: *La invenció de l'espai. Ciutat i viatge*, València, PUV, 2013.
2. LEFEBVRE, H.: *La producción del espacio*, Madrid: Capitán Swing, 2013.
3. LEVY, C. & WESTPHAL, B. (dirs.): *Géocritique: État des lieux / État des lieux / Geocriticism: A Survey*, Limoges, PULIM, 2014.
4. SOLDEVILA, Llorenç: *Geografia literària*, 7 vols., Barcelona, Proa, 2009-2017.
5. TALLY, R. T.: *Geocritical Explorations: Space, Place and Mapping in Literary and Cultural Studies*, New York, Palgrave Macmillan, 2011.
6. WESTPHAL, B.: *La Géocritique: réel, fiction, espace*, Paris, Éditions de Minuit, 2007.

Bibliografia complementària

1. Sobre identitat i espai:
MIRA, Joan Francesc: *Identitat i territori: els cercles de la consciència*, València, PUV, 2007.
PÉREZ FERNÁNDEZ, I.: *Espacio, identidad y género*, Sevilla, Arcibel Editores, 2009.
PIQUER, Adolf & KOTATKOVA, Adela & SALVADOR, Vicent (coords.): "Estudios identitarios: regiones y ciudades / Identity Spaces: Regions and Cities", *Cultura, Lenguaje y representación / Culture, Language and Representations*, 17 (2017) [revista electrònica].
SALVADOR, Vicent & PIQUER, Adolf (coords.): "Els llocs en l'imaginari literari: l'espai valencià i els altres", *eHumanista I IVITRA*, 10 (2017) [revista electrònica].
SALVADOR, Vicent: "Espacialitat i construcció d'identitats en la literatura", *Zeitschrift für Katalanistik*, 31 (2018), en premsa.
2. Sobre llibres de viatge:
AAVV: *La musa i la mar. Viatgers, artistes i escriptors anglòfons a Mallorca, 1900-1965*, Palma, Ajuntament de Palma, 2015.
BES HOGHTON, Isabelle (ed.): *Illes Balears i França: traces i intercanvis, 1730-1980*, Binissalem, Casa Museu Llorenç Villalonga, 2008.
ENSENYAT PUJOL, Gabriel: "Andratx i la seva rogalia segons les descripcions de cronistes i viatgers (segles XIII-XIX)", *Actes de les I Jornades d'Estudis Locals d'Andratx*, Andratx, Ajuntament d'Andratx, 2006, pp. 7-28.
FIOL GUISCAFRÉ, Joan Miquel: *De Balearibus. Bibliografia de viatges per les Balears i Pitiüses fins al 1900*, Palma, Miquel font Editor, 1990.
FIOL GUISCAFRÉ, Joan Miquel: *Descobrint la Mediterrània. Viatgers anglesos per les Illes Balears i Pitiüses al segle XIX*, Palma, Miquel font Editor, 1992.
GARCÍA i BONED, Germà: *Mallorca vista per viatgers alemanys*, Palma, Miquel Font Editor, 2003.
PERELLÓ, Sebastià: *Els darreres de l'illa. Literatura de viatges i les Illes Balears*, Palma, Lleonard Muntaner Editor, 2014.
3. Sobre les rutes:
CABRERA, Carles: *Sol cap a la fosca. La producció novel·lística de Baltasar Porcel entre 1961 i 1975*, Barcelona, Edicions UIB & PAM, 2018.
ENSENYAT i PUJOL, Gabriel & VALERO i MARTÍ, Gaspar: *Els paisatges de Ramon Llull*, Palma, J. J. de Olañeta Editor, 2015.
GUILLEMÓN, Julià (ed.): *Baltasar Porcel. Mallorca, Barcelona, el món*, Barcelona, Generalitat de Catalunya & Obra Social "la Caixa" & Institut Europeu de la Mediterrània & Galaxia Gutemberg, 2015.
VALERO i MARTÍ, Gaspar: *Camins i paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, 6 vols., Palma, R. i J. J. de Olañeta Editors, 1992.
VALERO i MARTÍ, Gaspar: *Palma, Ciutat de Narrativa*, Palma, Ajuntament de Palma, 2002.

Guia docent

VALERO i MARTÍ, Gaspar: *Paisatges literaris de la Serra de Tramuntana*, Palma, J. J. de Olañeta Editor, 2016.

VALERO i MARTÍ, Gaspar: *Paisatges literaris de Mallorca. El vessant sud de la Serra de Tramuntana i el Raiguer*, Palma, J. J. de Olañeta Editor, 2017.

Altres recursos

Bibliografia específica per a cada alumne en funció del treball escollit.

